קונגסי ואגודות סתר: משילות מעבר למדינה הקולוניאלית

Dr Alexander Ressos, TEP
Attorney-at-Law (Switzerland and Germany),
Solicitor (England & Wales and Hong Kong)
Of Counsel, KGP Legal LLC
alexander.ressos@kgplegal.com.sg
www.ressos.com.sg

משמעות המונח קונגסי

למילה *kongsi* (קונגסי) כמה משמעויות, והן שופכות אור על תולדות ההתארגנות הסינית. במובנה הבסיסי היא מציינת שותפות או חברה, כלומר קבוצת אנשים שמחזיקים רכוש או מנהלים עסק במשותף. אותה מילה תיארה את קהילות הכורים בעלות השלטון העצמי במערב בורנאו, את אגודות מגדלי הגמביר ואת אחוות השבועה שהבריטים כינו אגודות סתר. סינגפור המודרנית משתמשת בה בשמותיהם של מוסדות מכובדים כמו Ngee Ann Kongsi, אגודת הטאוצ'ו שנוסדה ב-1830 בשם Ngee Ann Kun.[1]

רוחב המונח מראה שסינים בנאניאנג (Nanyang) לא הבחינו הבחנה חדה בין שותפות מסחרית, אגודה קהילתית וארגון פוליטי. קבוצת גברים שאיגמה את הונה כדי לפתוח מכרה או מטע גם משלה בעצמה, דאגה לחבריה והגנה על האינטרסים שלה מפני זרים. הקונגסי היה בעת ובעונה אחת מיזם כלכלי וישות פוליטית קטנה.[2]

© 2026 Dr Alexander Ressos. General information only, not legal, tax or investment advice. No client relationship is created. All Singapore law advice is provided by a duly licensed and regulated firm of Singapore advocates and solicitors only on the basis of an express written letter of engagement. More information at SingaporeIQ.com and ressos.com.sg.

Tiandihui ו-Ghee Hin

אחוות השבועה של סינגפור היו צאצאיות של Tiandihui, אגודת השמיים והארץ. אגודה זו קמה בפוג'יין באמצע המאה השמונה-עשרה במטרה להפיל את שושלת צ'ינג המנצ'ורית ולהשיב את שושלת מינג.[3] בנאניאנג, הרחק ממדינת צ'ינג, איבדו האחוות חלק ניכר ממטרתן הפוליטית והפכו לארגונים של עזרה הדדית, גיוס עובדים ושליטה כלכלית. Ghee Hin Kongsi, ששמה פירושו "עליית הצדק", הייתה האגודה הראשונה מסוגה בסינגפור, והיא מתועדת משנת 1820.[4]

האגודות קיבלו חברים באמצעות טקסי חניכה מורכבים, כבלו אותם בשבועות והטילו עונשים חמורים על בגידה. הן הציעו הגנה למגיעים חדשים בעיר שבה כוח המשטרה הקולוניאלי היה קטן. עוד ב-1843 מנתה המשטרה 133 שוטרים מול אוכלוסייה סינית של 32,132 נפש. היחס כמעט לא השתנה עד 1865, אז שירתו 385 שוטרים 50,043 סינים.[5] בחלל הזה ארגנו האגודות את גיוס העובדים במטעים ובמכרות ואת השליטה בהם, שלטו בחלקים מחכירות ההכנסות וייישבו סכסוכים בין חבריהן.

סדר פרטי ואלימות

כמו צורות אחרות של סדר פרטי, גם האגודות יכלו להידרדר לאלימות. יריבויות בין האגודות, שחפפו לעיתים קרובות יריבויות בין קבוצות דיאלקט ואינטרסים כלכליים, פרצו שוב ושוב לקרבות. המהומות של 1854 בין קבוצות הוקיין וטאוצ'ו היו החמורות ביותר במאה ההיא וגבו מאות חיים.[6] בעקבותיהן באו מהומות נוספות, ובהן המהומות בפנאנג ב-1867 ומהומות הדואר (Post Office Riots) בסינגפור ב-1876.[7]

בעיני הסוחרים היו לאגודות שני פנים. הן סיפקו את המסגרת הארגונית ששלטה בכוח העבודה ואכפה התחייבויות בכלכלת המטעים, והסוחרים הרוויחו מכך. באותו זמן איימה אלימותן על הרכוש והמסחר ופגעה בשמו הטוב של היישוב. סוחרים מובילים היו לעיתים קרובות חברים או פטרונים של אגודות. הגבול בין מסחר מכובד לעולם האחוות היה חדיר.

התגובה הקולוניאלית

המדינה הקולוניאלית הגיבה בהדרגה. Peace Preservation Act משנת 1867 התיר לגרש מהגרים סינים שהורשעו. ב-1869 חייבה Dangerous Societies Suppression Ordinance את האגודות להירשם. בסבב הרישום הראשון נרשמו עשר אגודות עם 618 נושאי תפקידים ו-12,371 חברים.[8] ב-1877 הקים הממשל את Chinese Protectorate (משרד המגן על הסינים) בראשות

© 2026 Dr Alexander Ressos. General information only, not legal, tax or investment advice. No client relationship is created. All Singapore law advice is provided by a duly licensed and regulated firm of Singapore advocates and solicitors only on the basis of an express written letter of engagement. More information at SingaporeIQ.com and ressos.com.sg.

ויליאם פיקרינג (William Pickering), שדיבר סינית והיה ל-Protector of the Chinese הראשון.[9] ה-Protectorate נטל על עצמו חלק מהתפקידים שמילאו עד אז האגודות, כמו הפיקוח על הגעת המהגרים ועל העסקתם.

הצעד המכריע בא עם Societies Ordinance משנת 1889, שלפיה הוכרזו אגודות הסתר בלתי חוקיות החל מ-1890.[10] האגודות המשיכו להתקיים במחתרת לאחר שאיבדו את תפקידן הלגיטימי במשילות הקהילה. תפקידיהן עברו לאגודות, ל-Protectorate ובמידה גוברת למוסדות המדינה הקולוניאלית.

הערכה

תולדות האגודות ממחישות דפוס כללי בהתפתחותם של מרכזים פיננסיים: הסדר הפרטי קודם לסדר הציבורי ובהמשך מפנה לו את מקומו. במקום שבו המדינה חלשה, קהילות יוצרות מוסדות משלהן לאכיפת הסכמים ולשמירה על השקט. מוסדות כאלה יכולים להיות יעילים בתוך הקהילה ומסוכנים מחוצה לה. ככל שהמדינה מתחזקת היא נוטלת לעצמה את תפקידיהם, רושמת אותם או מדכאת אותם ומכפיפה את חבריהם לדין משותף.

למעבר יש עלויות ותועלות. התועלת היא הרחבת הביטחון והאכיפה לכל אדם, בלי קשר להשתייכותו הקהילתית, וכך מתרחב המעגל שבתוכו יכולים לזרום מסחר ואשראי. העלות היא אובדן הידע המקומי והגמישות הבלתי פורמלית שסיפקו המוסדות הקהילתיים. השילוב המודרני בסינגפור של מדינה חזקה עם אגודות קהילתיות פעילות, הנבחן בחלקים מאוחרים יותר של ספר זה, ניתן לקריאה כפשרה מתמשכת בין השניים.

הערות

1. Wikipedia, “Seah Eu Chin” (נצפה בספטמבר 2026): סייע בהקמת Ngee Ann Kun ב-1830, שהפכה ל-Ngee Ann Kongsi ב-1845. ↩

2. על הקונגסי כצורה המשלבת שותפות, שלטון עצמי ועזרה הדדית ראו Wang Tai Peng, *The Origins of Chinese Kongsi*, Petaling Jaya, Pelanduk, 1994, וכן Carl A. Trocki, “Chinese Revenue Farms and Borders in Southeast Asia”, *Modern Asian Studies*, 2009. ↩

© 2026 Dr Alexander Ressos. General information only, not legal, tax or investment advice. No client relationship is created. All Singapore law advice is provided by a duly licensed and regulated firm of Singapore advocates and solicitors only on the basis of an express written letter of engagement. More information at SingaporeIQ.com and ressos.com.sg.

3. "Heaven, Earth and Brotherhood", *BiblioAsia*, כרך 13, גיליון 2, יולי–ספטמבר 2017: Tiandihui קמה בפוג'יין באמצע המאה השמונה-עשרה במטרה להפיל את שושלת צ'ינג ולהשיב את שושלת מינג. ↩

4. "Heaven, Earth and Brotherhood", *BiblioAsia*, כרך 13, גיליון 2, יולי–ספטמבר 2017: Ghee Hin Kongsi, אגודת הסתר הראשונה של סינגפור, "formally registered in 1820". ↩

5. Wikipedia, "Secret societies in Singapore" (נצפה בספטמבר 2026): 133 שוטרים מול 32,132 תושבים סינים ב-1843; 385 שוטרים מול אוכלוסייה סינית של 50,043 ב-1865. ↩

6. מהומות ההוקיין–טאוצ'ו במאי 1854 נמשכו כעשרה ימים; מספר ההרוגים מוערך בדרך כלל בכ-400. ראו National Library Board Singapore, Infopedia, "Hokkien-Teochew Riots (1854)". ↩

7. Wikipedia, "Secret societies in Singapore" (נצפה בספטמבר 2026), על Penang Riots משנת 1867 ועל Post Office Riots משנת 1876. ↩

8. Wikipedia, "Secret societies in Singapore" (נצפה בספטמבר 2026): Peace Preservation Act משנת 1867; Dangerous Societies Suppression Ordinance משנת 1869, שחייבה רישום; "10 societies, 618 office bearers and 12371 members were registered in the first round of registrations". ↩

9. "Heaven, Earth and Brotherhood", *BiblioAsia*, כרך 13, גיליון 2, יולי–ספטמבר 2017: William A. Pickering היה ל-Protector of the Chinese הראשון ב-1877. ↩

10. "Heaven, Earth and Brotherhood", *BiblioAsia*, כרך 13, גיליון 2, יולי–ספטמבר 2017: Societies Ordinance משנת 1889 הביאה להכרזה על אגודות הסתר כבלתי חוקיות, והדבר נכנס לתוקף ב-1890. ↩

Disclaimer

This article is provided for general information only. It is based on publicly available sources as at its date of publication. These sources have not been independently verified against licences, regulatory registers or the records of the entities concerned. It is not legal, tax, financial or investment advice.

© 2026 Dr Alexander Ressos. General information only, not legal, tax or investment advice. No client relationship is created. All Singapore law advice is provided by a duly licensed and regulated firm of Singapore advocates and solicitors only on the basis of an express written letter of engagement. More information at SingaporeIQ.com and ressos.com.sg.

Nor is it a recommendation to invest in, transact with or use the services of any entity mentioned. Law and regulation change frequently, so the content may be incomplete or outdated. To the fullest extent permitted by law, Dr Alexander Ressos and the publisher of SingaporeIQ exclude all liability for loss or damage arising from the use of or reliance on this article. Readers should obtain advice on their specific circumstances before acting or refraining from action.

Names and trademarks of the entities discussed belong to their owners and are used for identification only. Their mention implies no endorsement, affiliation or allegation of wrongdoing. All Singapore law advice is provided by a duly licensed and regulated firm of Singapore advocates and solicitors only on the basis of an express written letter of engagement. Corrections and updates: contact@ressos.com.

© 2026 Dr Alexander Ressos. This article may be quoted with attribution to SingaporeIQ (SingaporeIQ.com). Reproduction in full and any commercial use require prior written consent. The Legal Terms at https://singaporeiq.com/legal-terms apply.

Author contact: Dr Alexander Ressos, TEP · contact@ressos.com

© 2026 Dr Alexander Ressos. General information only, not legal, tax or investment advice. No client relationship is created. All Singapore law advice is provided by a duly licensed and regulated firm of Singapore advocates and solicitors only on the basis of an express written letter of engagement. More information at SingaporeIQ.com and ressos.com.sg.